

Justis- og beredskapsdepartementet
Postboks 8005 Dep
0030 Oslo

Vår dato: 22.12.2015
Vår referanse: 15/3271-2

Deres dato: 13.05.2015
Deres referanse:15/3004

Merknader til Advokatlovutvalgets utredning NOU 2015:3 Advokaten i samfunnet med forslag til regelverk

Forbrukerrådet viser til høringsbrev av 13.05.2015, og vil med dette gi våre merknader.

1. Innledning

Forbrukerrådet er opptatt av å styrke og å ivareta forbrukerhensyn. Regelverket som foreslås med grunnlag i NOU 2015:3 kan på ulikt vis berøre en forbruker ved kjøp av rettslig bistand. Forbrukerrådet ønsker å belyse tema vi oppfatter er av mest direkte betydning for forbruker. Høringssvaret avgrenses til følgende tema; adgangen til å yte rettslig bistand (rettsrådsmonopolet), behovet for en informasjonsportal, spesialisering, tittel og navnebestemmelsen, oppdragsbekreftelse og meklingsordning for forbrukere.

2. Adgangen til å yte rettslig bistand utenfor rettergang - rettsrådsmonopolet

Adgangen til å yte rettslig bistand utenfor rettergang (rettsrådsmonopolet) foreslås utvidet ved at *enhver kan yte rettslig bistand* jf. kapittel 11 i lovforslag til lov om advokater og andre som yter rettslig bistand (heretter lovforslaget).

Forbrukerrådet deler utvalgets synspunkt om utvidelse av rettsrådsmonopolet, og er i hovedsak positiv til at adgangen til å yte rettslig bistand utvides. Forbrukerrådet har imidlertid bekymringer knyttet til forbrukers mulighet for å orientere seg i et slikt marked.

Utvalget trekker frem faren for at useriøse aktører skal etablere seg om adgangen til å yte rettslig bistand gjøres generell. Useriøse aktører kan etablere seg allerede i dag, og det kan stilles spørsmål ved om risikoen (sannsynligheten) for at useriøse fremover etablerer seg i større omfang og om etableringen vil ta en annen form med ny advokatlov. Det er vanskelig å ha en klar formening om disse spørsmålene. Det kan likevel være grunn til en viss bekymring.

Markedet for andre enn advokater og jurister som yter rettslig bistand er stort og muligens økende. Svært mange sivile saker løses gjennom alternativ tvisteløsning hvor det ikke er nødvendig at partene er bistått ved advokat. Ofte vil alternativ tvisteløsning gi hurtigere, billigere og bedre løsninger for partene enn alminnelig domstolsbehandling. De alternative tvisteløsningsorganene på forbrukerområdet avlaster rettssystemet for et betydelig antall



saker. I 2014 mottok bransjenemndene¹, Forbrukerrådet²/Forbrukertvistutvalget og Husleietvistutvalget³ i ca. 17.600 saker. Tingrettene mottok ca. 17 000 sivile saker⁴ (alle type saker sivile saker og ikke bare forbrukersaker). Gjennom vår involvering i det utenrettslig tvisteløsningstilbudet på forbrukerområdet er vi kjent med at forbrukere lar seg bistå av ikke-jurister i klageprosessene, bl.a. på finansområdet og transport (flyklager) uten at dette nødvendigvis bidrar til kvalitetsforbedring. Vi får også henvendelser til Forbrukertelefonen fra forbrukere som har kjøpt kostbar gjeldsrådgivning.

Utvalget viser til at en nettportal som svartelister useriøse aktører er et egnet virkemiddel for å gi publikum informasjon for å unngå useriøse tilbydere. Videre mener utvalget at en nettportal fortrinnsvis bør ha et generelt nedslagsfelt og ikke kun innrettes mot personer som yter rettslig bistand. I lys av ovennevnte ønsker Forbrukerrådet et slikt tiltak velkommen.

3. Nærmere om behovet for en informasjonsportal

Når forbruker har behov for juridiske tjenester, er det ofte tale om engangskjøp av tjenester på et område der forbruker har liten markedskunnskap. Fra et forbrukerståsted er det utfordrende å orientere seg om pris og kvalitet i markedet for juridiske tjenester⁵. Forbrukere som kjøper juridiske tjenester har et særlig behov for å vite hva slags bistand som kan forventes og prisen på denne, nettopp fordi det er et komplekst kjøp.

Forbrukerrådet er opptatt av hva som vil skje fremover med forbrukers mulighet for å orientere seg i markedet for advokattjenester. I dag kan forbrukere som søker etter advokattjenester benytte nettsiden advokatenhjelperdeg.no, driftet av Advokatforeningen. Siden gir blant annet informasjon om hvilke advokater som er medlemmer i foreningen og deres særlige virksomhetsområder. Selv om nettsiden ikke er å anse som en uavhengig informasjonsportal, gir den god hjelp til brukerne.

Det er grunn til å tro at svært mange forbrukere som søker rettslig bistand også fremover i stadig større grad vil benytte internett som primær informasjonskilde. Fra et forbrukerståsted er det grunnleggende å få tilgang til informasjon om alle sider ved kjøp av en kompleks tjeneste som juridiske tjenester er, enten denne kjøpes fra advokat eller andre som yter rettslig bistand. Etter vårt syn er det behov for en informasjonsportal etter mønster av andre pris- og informasjonsportaler både for rettslig bistand som ytes av advokater og fra personer som yter rettslig bistand i medhold av § 99. Forbrukerrådet har tidligere spilt inn at det kan være naturlig at Advokatsamfunnet drifter en informasjonsportal for advokattjenester. Dersom en portal skal favne bredere slik utvalget antyder under punkt 28.4, side 391, kan det være hensiktsmessig å se nærmere hvem som bør ha et driftsansvar. Uavhengig av portalutforming, er det ikke åpenbart at en svartelisting av useriøse aktører hører hjemme under en nettportal. En slik liste kan også tenkes publisert hos organet som har sanksjonsmuligheter mot advokaten eller personen som yter rettslig bistand. Det bør videre fastsettes objektive kriterier for hva som skal til for å komme på en slik liste. Et eksempel på svartelisting er at flyselskap som ikke følger vedtak fra Flyklagenemnda kommer på en svarteliste, se <https://fly.transportklagenemnda.no/Forside/Foelger-ikke-vedtak>. For advokater og andre som yter rettslig bistand, må det vurderes om vedtak om inndragning av

¹ Forbrukerrådets årsrapport for klagenemndene 2014 (totalt 10 074 inkomne saker)

² Forbrukerrådets statistikk for Forbrukerrådets tvisteløsningstilbud (6056 inkomne saker)

³ Husleietvistutvalgets årsrapport 2014 (1499 inkomne saker)

⁴ Årsrapport for domstolene 2014 (16 995 inkomne saker)

⁵ Se til illustrasjon NOU 2002:18, del 4



advokatbevilling og forbud mot å yte rettslig bistand er de riktige kriteriene og hvor svartelisting skal skje.

Utvalget legger ikke opp til at det må stilles sikkerhet for andre enn advokater. Utvalget viser blant annet til at obligatorisk forsikring medfører at det må tas stilling til hva som er forsikringspliktig bistand (dvs. rettslig bistand) og annen bistand som ikke er omfattet av forsikringsplikt. Det pekes også på at det er usikkert hvilken beskyttelse forsikringsplikt vil gi mot useriøse aktører, og at det ikke er forsikringsplikt i hverken Danmark eller Sverige.

Forbrukerrådet anerkjenner utvalgets overveielser og argumenter, og ser det er vanskelig å regulere en slik plikt og å forutse utviklingen i markedet for andre enn advokater som yter rettslig bistand under ny lov.

Dersom det er gitt mangelfulle råd kan det hefte usikkerhet knyttet til et eventuelt erstatningskrav mot en tjenesteyter som ikke må stille sikkerhet for sin virksomhet. Her kan svake forbrukergrupper som kanskje ikke har anledning til å kjøpe advokattjenester bli særlig utsatt, noe som er uheldig.

4. Advokatbevilling og spesialisering

Utvalget foreslår at personer som ønsker advokatbevilling må gjennomføre en advokatutdanning som inneholder både praktisk og teoretisk undervisning. Forbrukerrådet er tilfreds med at kravene for advokatutdanning er formalisert og klargjort på en god måte og at det stilles strengere krav sammenlignet med dagens ordning. For en ikke-profesjonell kjøper av advokattjenester vil en skjerpelse av kompetansekravet bety økt trygghet på dette feltet, noe som er viktig i et marked forbrukere oppfatter som komplekst og vanskelig.

Utvalget tar til orde for innføring av en spesialistordning, men overlater imidlertid til Advokatstyret å vurdere grunnlaget og behovet for en spesialistordning. Forbrukerrådet mener en slik ordning er viktig og støtter utvalgets syn om at ordningen bør innføres. En slik ordning kan i særlig grad kan komme den ikke-profesjonelle kjøper av advokattjenester til gode. I dag er det opp til den enkelte advokat å synliggjøre overfor mulige kunder de juridiske fagfelt man er særlig kyndig på. Mange advokater opererer med en lang liste med forskjellige fagfelt i markedsføring av egne tjenester. Det kan dermed være vanskelig for en forbruker å skille mellom ulike advokater og deres særlige kunnskap og kompetanse ved valg mellom disse.

En formalisert spesialistordning vil etter vårt syn kunne ivareta forbrukerens behov for kvalitetssikring og behov for informasjon. Dette ved at forbrukeren i større grad kan være trygg på at advokaten faktisk innehar spesialistkompetanse på et fagfelt, og fritt kan velge mellom advokater med formell spesialistkompetanse og andre som ikke har det. Av hensyn til forbrukerens reelle mulighet til å gjøre et kvalifisert valg, bør det også utarbeides en ordning som muliggjør synliggjøring i markedsføringen av formell spesialistkompetanse, noe som vil kunne øke konkurransen i markedet. Her vil en informasjonsportal kunne være sentral for forbrukeren i informasjonsinnhenting.

5. Tittel og navnebestemmelsen

Utvalget har i regulering av tittel- og navnebestemmelsen søkt å unngå at publikum skal villedes, og er opptatt av klare regler av hensyn til publikum som søker rettslig bistand.



I forslag til lovbestemmelse fremgår det i § 100 tredje ledd at ingen må uriktig benytte tittel, yrkesbetegnelse, foretaksnavn eller lignende, som kan gi inntrykk av at vedkommende er jurist eller advokat, eller gi uriktig inntrykk av at vedkommende har en annen offentlig godkjent utdanning. Det sentrale er å unngå forvekslingsfare og at det gis et uriktig inntrykk av kvalifikasjoner.

I innspill til lovutvalget mente vi at stillingsbetegnelsen juridisk rådgiver ikke burde innehas av noen som ikke er jurist. Etter vårt syn ligger en slik stillingsbetegnelse nær den reserverte tittelen jurist jf. lovforslaget § 100 2. ledd og at den derfor er egnet til å gi et uriktig inntrykk av at vedkommende er jurist.

6. Oppdragsbekreftelse

Utvalget foreslår at oppdrag bør bekreftes jf. forslag til lov § 36 første ledd. Utvalget finner ikke grunn til å foreslå obligatorisk oppdragsbekreftelse, heller ikke i forbrukerforhold. Imidlertid mener utvalget det er grunn til å tro at henstillingen om å bruke oppdragsbekreftelse i stor grad vil bli fulgt, jf. erfaring fra Advokatforeningen.

Vi ser at utvalget ikke finner rom for å foreslå en preseptorisk regel for avtaler med forbruker. Forbrukerrådet mener at en «bør-regel» er ikke er den beste løsningen i forbrukerforhold som fremholdt i vårt innspill til Advokatlovutvalget. Det er derfor isolert sett positivt at det åpnes for en forskriftshjemmel knyttet til oppdragsbekreftelse. Her merker vi oss at utvalget ser det som «*nærliggende å innføre plikt til å benytte oppdragsbekreftelse overfor forbrukere i saker der klienten betaler hele eller deler av salæret*». Fra et forbrukerståsted er en slik regel klargjørende og konfliktdempende og vi mener det bør innføres i lovs form.

7. Meklingsordning for forbrukere - Advokatnemnda

Det er foreslått en meklingsordning for tvister mellom forbrukere og advokater jf. lovforslaget kapittel 10. Tvister mellom forbruker og andre enn advokater som yter rettslig bistand⁶, vil omfattes av Forbrukerrådet meklingsstilbud som angitt i forslag til lov om klageorganer for forbrukersaker.

Advokatsamfunnets meklingsordning for forbrukersaker oppfyller etter det vi forstår minimumskravene som følger av direktivet om utenrettslig tvisteløsning⁷. Utvalget foreslår at mekler kan treffe avgjørelse i en sak dersom partene samtykker til det og meklere finner det ubetenkelig jf. lovforslaget § 98 1. ledd. Lovforslaget tilsvarer på dette punkt ordningen etter tvisteloven § 8-7 (2) en ordning som etter det vi kjenner til fungerer godt.

8. Øvrige merknader – sanksjonssystemet for ikke advokater

Utvalgets forslag til regulering av Advokatnemnda fremgår av kapittel 8. Nemnda foreslås etablert med femten medlemmer, der tre medlemmer skal representere brukerinteresser, herunder ett medlem med personlig varamedlem som representant for forbrukerinteresser, jf. lovforslaget § 66 2. ledd. Advokatstyret skal vedta hvilke organisasjoner som i hver periode skal utpeke representanter for brukerinteressene i nemnda.

⁶ alle tjenesteavtaler omfattes av Forbrukerrådets meklingsstilbud med mindre det er et annet nemnds- eller meklingsstilbud. Se forslag til lov om klageorganer § 23 (Prop. 32 L (2015-2016))

⁷ Europaparlaments- og rådsdirektiv 2013/11/EU av 21. mai 2013 om alternativ tvisteløsning i forbrukersaker og om endring av forordning (EF) nr. 2006/2004 og direktiv 2009/22/EF



Utvalget foreslår at meklingsordningen for forbrukere får et eget styre for å tilfredsstille direktivkravet til organisering og at dette styret utgår fra Advokatnemnda for å sikre lik representasjon fra forbrukerinteresser og bransjeorganisasjon. Forslag til ordlyd i § 90 1. ledd sier hvem som utgjøre styret i om styret i meklingsordningen. Her fremgår blant annet at «medlemmet av Advokatnemnda som er oppnevnt av Forbrukerrådet» skal være medlem i styret i meklingsordningen. Etter det vi kan se harmonerer ikke det med forslag til bestemmelse i § 66 2. ledd om medlemmer i Advokatnemnda der det er tale om «representant for forbrukerinteresser».

Vennlig hilsen
Forbrukerrådet

Toril Melander Stene
juridisk direktør

Gyrid B. Giæver
seniorrådgiver